

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

«ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПЕДАГОГІКИ»
(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки магістрів

напряму/спеціальність

_____ 01 Освіта, 013 Початкова освіта _____

(шифр і назва напрямку, спеціальності)

Розробники програми: Біда О. А., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології ЗУІ ім. Ф. Ракоці II.

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та психології
Протокол № 1 від „28” серпня 20 18 року

Завідувач кафедри _____

(підпис)

_____ к. п. н. Маргітич К. Є.

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Теорія та методика навчання педагогіки» складена відповідно до навчального плану підготовки магістрів напряму (спеціальності) «013 Початкова освіта»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: актуалізація нових підходів до підготовки педагогічних кадрів для вищої школи, спрямованих формування у майбутніх викладачів загальної й педагогічної культури, світогляду, спеціальних знань та вмінь, достатніх для виконання професійних обов'язків.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальний курс пов'язаний з філософією і методологією, аксіологією педагогічної освіти, загальною педагогікою, історією педагогіки, теорією і методологією науково-педагогічних досліджень, дидактикою, педагогічною майстерністю, теорією і технологією вивчення у ВНЗ окремих галузей, новітні технологіями навчання у ВНЗ, технологією інтерактивного навчання.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

- 1. Загальна педагогіка.**
- 2. Професійна педагогіка.**

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни є розкриття теоретичних основ педагогіки як науки про виховання людини, а також теоретичних основ професійної педагогіки як науки про підготовку педагога до професійної діяльності.

1.2. Основне завдання вивчення дисципліни:

- Дати студентам уявлення про педагогіку як науку про виховання людини та професійну педагогіку як науку про підготовку студентів до професійної діяльності; їхній об'єкт, предмет, мету, завдання, функції, основні категорії, закономірності і принципи.
- Розкрити сутність і педагогічні вимоги до змісту загальної та професійної освіти, що визначається соціальним замовленням і змінюється відповідно до суспільного і науково-технічного прогресу.
- Розкрити сутність і педагогічні вимоги до загальних методів і засобів навчання й виховання та до методів і засобів навчання й виховання у професійній школі.
- Розкрити сутність і педагогічні вимоги до форм організації педагогічного процесу у загальноосвітній і професійній школі.
- Розкрити основи управління навчально-виховним процесом в умовах загальноосвітнього та закладу вищої освіти.
- Формування у студентів готовності до педагогічної діяльності, інтересу до педагогічної професії.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати:

- предмет і значення курсу “Теорія та методика навчання педагогіки” для підготовки педагога;
- зміст основних документів Державного стандарту вищої професійної освіти (ДОС ВПО);

- зміст професійної освіти й навчання в різних типах навчальних закладів системи вищої професійної освіти, джерела, умови й фактори, що його визначають;
- принципи розробки й аналізу навчального плану, навчальної програми предмета та іншої навчально-програмної документації для системи вищої освіти;
- методи, засоби й форми теоретичного й практичного навчання: поняття, сутність і характеристики;
- зміст дидактичної діяльності педагога; мету, завдання, зміст і технології дидактичного проектування процесу навчання й характеристики технологічної діяльності педагога;
- методи цільової орієнтації, стимулювання й мотивації навчання, формування нових знань, умінь, навичок; прийоми оптимізації форм, методів і засобів у ході реалізації педагогічних проектів;
- питання вдосконалювання навчально-виховного процесу й основні напрямки підвищення ефективності навчання;
- зміст і організацію методичної роботи в навчальних закладах системи освіти.

вміти:

- аналізувати існуючу нормативну й навчально-програмну документацію підготовки педагогів у різних видах навчальних закладів, обґрунтовувати внесення змін у цю документацію, а також її оновляти й при необхідності розробляти;
- відбирати необхідний дидактичний матеріал і конструювати предметний зміст навчання з загальнопрофесійних і фахових дисциплін;
- здійснювати дидактичне проектування навчального процесу;
- розробляти власні методики викладання теоретичних предметів і виробничої практики студентів;
- здійснювати керівництво й управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів;
- діагностувати й оцінювати рівень сформованості знань і вмінь студентів;
- переносити досвід, отриманий при розробці методики навчання одного предмета, на проектні роботи, пов'язані з навчанням іншого предмета;
- проводити заняття з предмету з наступним аналізом результатів навчання студентів, діагностикою реалізації мети й завдань навчання й коригування навчального процесу;
- самостійно працювати з науковою, методичною й навчальною літературою, а також розвивати критичні здібності й творчість у процесі роботи з літературою;
- проводити самоаналіз своєї діяльності, оцінювати її результати й проводити коригування.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години/ 4 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна педагогіка

Тема 1. Загальні основи педагогіки.

Педагогіка як наука і навчальний предмет, її зв'язок з іншими науками. Методологія і методи педагогічних досліджень. Фактори, що виявляють вплив на розвиток особистості. Вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості.

Тема 2. Дидактика як теорія навчання й освіти.

Загальне поняття про дидактику. Предмет і завдання дидактики. Процес навчання як цілісна система. Закони, закономірності, принципи навчання. Зміст загальної освіти. Загальні методи навчання. Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Методи стимулювання навчальної діяльності студентів у процесі навчання. Методи контролю і самоконтролю в навчанні. Проблема оптимального вибору методів навчання. Форми організації навчального процесу в школі і ЗВО. Перевірка і оцінка результатів навчання.

Тема 3. Теорія виховання.

Проблема мети і завдань виховання. Загальні закономірності і принципи виховання. Загальні методи і засоби виховання. Форми організації виховного процесу. Учнівський колектив і його роль у формуванні особистості. Основи національного виховання. Класний керівник (куратор). Його роль, місце і значення у формуванні особистості.

Тема 4. Менеджмент в освіті.

Організація освітнього менеджменту. Основні засади організації роботи в загальноосвітньому навчальному закладі. Посадові сертифікати і структура керівництва в загальноосвітньому навчальному закладі. Планування роботи ЗНЗ. Педагогічна рада ЗНЗ. Керівництво навчальною та позакласною роботою в загальноосвітньому навчальному закладі. Керівництво підвищенням фахової і методичної кваліфікації вчителів і атестація педагогічних кадрів. Особливості організації та проведення інспектування.

Змістовий модуль 2. Професійна педагогіка.

Тема 5. Професійна педагогіка як наука і навчальний предмет. Процес професійної освіти.

Поняття професійної педагогіки. Об'єкт, предмет, мета, завдання, функції, основні категорії професійної педагогіки. Сутність і структура педагогічного процесу. Принципи професійного навчання. Організація навчальної діяльності студентів. Особистісно орієнтоване професійне навчання.

Тема 6. Зміст професійної освіти.

Професійні освітні програми і установи. Державний освітній стандарт. Система стандартів вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки магістра. Освітньо-кваліфікаційні характеристики фахівця з вищою освітою. Теорія неперервної освіти в Україні.

Тема 7. Методи і засоби професійного навчання.

Поняття про методи професійного навчання. Методи теоретичного навчання. Методи навчального проектування. Методи практичного (виробничого) навчання. Система виробничого навчання. Виробнича практика. Особливості контролю знань, умінь і навичок учнів. Вибір методів навчання. Поняття про педагогічні технології. Характеристика засобів навчання. Навчально-виробничі засоби навчання.

Тема 8. Професійно-педагогічна освіта. Форми навчання. Управління освітою. Оцінка якості освіти

Поняття форм навчання і форм організації навчання та їх класифікація. Характеристика провідних форм організації теоретичного навчання. Основні форми організації практичного навчання. Концентроване навчання як перспективна форма організації навчання. Форми здобуття освіти.

Підготовка викладачів. Підвищення кваліфікації спеціалістів.

Поняття про управління освітніми системами. Структура теорії управління освітніми системами. Поточкова модель і принципи управління професійними освітніми системами. Освітні комплекси.

Поняття якості освіти. Система внутрішнього оцінювання. Система зовнішнього оцінювання.

3. Рекомендована література

Базова:

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття) – К.: Райдуга, 1994. – с. 33–36.
2. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика. / [С.У.Гончаренко, Н.Г.Ничкало, В.Л.Петренко та ін.]; За ред. Н.Г.Ничкало; АПН України. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти, Технол. ун-т Поділля. – Хмельницький, 2002. – 334 с.

3. Дяченко Н. Педагогічні задачі у професійній підготовці майбутніх викладачів / Н. Дяченко. – К.: Ліра-К, 2015. – 84 с.
4. Зайченко І.В. Педагогіка і методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник для магістрантів спеціальності 8.05180101 “Технологія деревообробки” / Зайченко І.В. – К. ЦП “КОМПРИНТ”, 2015. – 444 с.
5. Зайченко І.В. Педагогіка: [навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів] / І.В.Зайченко / . – [2-е вид.]. – К.: «Освіта України», «КНТ», 2008. – 528 с.
6. Закон України “Про вищу освіту” // Голос України. – 2002. – 5 березня.
7. Закон України “Про вищу освіту” Від 01.07.2014 року № 1556-VII // [Електронний ресурс] : [Режим доступу] – <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>.
8. Закон України “Про дошкільну освіту” [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
9. Закон України “Про загальну середню освіту” [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
10. Закон України “Про освіту” // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 21, від 21 травня.
11. Закон України “Про освіту” // Голос України. – 1996. – 25 квітня.
12. Закон України “Про позашкільну освіту” [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
13. Закон України “Про професійно-технічну освіту” // Освіта в Україні. Нормативна база (3-є вид., змін. та доп.) / Пашутинський Є.К. – К.: КНТ, 2007. – 520 с.
14. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. – К.: Шкільний світ, 2001.
15. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://uapravo.net/data/base28/ukr28703/htm>.
16. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf.
17. Пашенко М., Красноштан І. Педагогіка. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 228 с.
18. Пропенко І. Педагогіка / І. Пропенко. – Харків: Фоліо, 2017. – 572 с.
19. Товканець Г., Атрощенко Т., Барна Х. Професійна підготовка майбутнього педагога в умовах сучасної освітньої парадигми: монографія. – К: Кондор, 2017. – 268 с.
20. Шулигіна Р. Педагогіка: навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. – Суми: Університетська книга, 2017. – 144 с.

Допоміжна:

21. Андрущенко В.П. Основні тенденції розвитку вищої освіти на рубежі століть // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С. 11 – 17.
22. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2002. – 1440 с.
23. Вища освіта в Україні: Навч. посіб. / В.Г.Кремень, С.М.Ніколаєнко, М.Ф.Степко та ін.; За ред. В.Г.Кременя, С.М.Ніколаєнка. – К.: Знання, 2005.
24. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
25. Гессен С.И. Основы педагогики: Введение в прикладную философию / Отв. ред. и сост. М.В. Алексеев. – М., 1995.
26. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене. Рівне: Волинські обереги, 2011. – 552 с.
27. Кремень В.Г. Філософія освіти XXI століття // Освіта України. – 2002. – 28 грудня.
28. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
29. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: Навч. посіб. / С.У.Гончаренко, П.М.Олійник, В.К.Федорченко та ін.; За ред. С.У.Гончаренка, П.М.Олійника. – К.: Вища шк., 2003. – 323 с.: іл.
30. Навчальний процес у вищій педагогічній школі. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:

Навчальні досягнення студентів перевіряються з використанням поточного і підсумкового контролю.

Для контролю засвоєння навчального матеріалу у рамках аудиторної роботи проводиться усне опитування, перевіряється виконання домашнього завдання студентами, проводяться поточне тестування.

У кінці кожного модуля проводяться модульні контрольні роботи.

У кінці семестру студенти пишуть підсумкову контрольну роботу (екзамен).

5. Засоби діагностики успішності навчання:

Індивідуальні завдання

Підготувати письмову доповідь на тему:

- ✓ Як формується зміст освіти?
- ✓ Як пов'язані між собою зміст навчального матеріалу, методи навчання та форми організації навчальної діяльності?
- ✓ Визначте об'єм поняття «психологічні основи процесу навчання».
- ✓ Чому викладання і учіння перебувають у постійній взаємодії?
- ✓ Чим стихійне навчання відрізняється від навчального процесу?
- ✓ В чому полягає головна функція проблемного навчання?
- ✓ Розкрийте єдність і специфіку процесів пізнання і учіння.
- ✓ Від чого залежить кінцевий результат процесу навчання?
- ✓ «Принцип» і «правило» взаємозв'язок цих понять.
- ✓ Які загальні функції виконують методи навчання?
- ✓ Коли і з якою метою застосовуються пізнавальні ігри?
- ✓ Як здійснюється оптимальний вибір методів навчання?

Скласти структурно-логічні схеми на тему:

- ✓ Сутність виховання, його мета
- ✓ Взаємозв'язок категорій дидактики
- ✓ Форми організації навчання в історичному аспекті
- ✓ Головна форма навчання

Підготовки портфоліо з методики викладання фахових педагогічних дисциплін, що передбачає такі змістові компоненти:

- ✓ зміст (перелік матеріалів, розміщених у портфоліо із зазначенням сторінок);
- ✓ анотація робочої навчальної програми з обраної дисципліни;
- ✓ аналіз сучасного підручника чи посібника з обраних дисциплін (за всіма критеріями і вимогами);
- ✓ план-конспект лекції, семінарського (практичного) заняття;
- ✓ завдання для педагогічного диктанту за обраною темою лекційного чи практичного заняття (вказати мету диктанту, його місце у структурі заняття);
- ✓ 5 тестових завдань різних типів за обраною темою лекційного чи практичного заняття (вказати місце тестового контролю у структурі заняття);
- ✓ запис проблемної ситуації для лекційного заняття (за одним із способів створення проблемної ситуації);
- ✓ сценарій гри (ділової, рольової чи імітаційної), диспуту, тренінгу за обраною темою;
- ✓ кросворд для перевірки знань за обраною темою лекційного чи практичного (семінарського) заняття (вказати його місце у структурі заняття);
- ✓ психолого-педагогічна пам'ятка для студентів щодо складання заліково-екзаменаційної сесії.